

АСОЦИАЦИЯ НА ПРОКУРОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ЧЛЕН НА МЕЖДУНАРОДНАТА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОКУРОРИТЕ

134 - КД
02.03.2026
apb@prb.bg
apboffice@prokurori.bg
webpage: prokurori.bg

ДО
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

от Управителния съвет на Асоциацията на прокурорите в България

по конституционно дело №1/2026г. на КС

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 05.02.2026г. по к.д. №1/2026г. Конституционният съд /КС/, е допуснал за разглеждане по същество искането на състав на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на чл. 368, ал. 3 НПК и свързаните с нея чл. 368, ал. 2 НПК, изречение второ в частта: „на прокурора по ал. 3“ и § 8 от Преходните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на НПК (обн. ДВ, бр. 97 от 2025 г.).

Със същото определение Асоциацията на прокурорите в България е поканена да предложи становище в 30-дневен срок от уведомяването. В тази връзка АПБ заема следната позиция:

По допустимостта на искането:

Искането изхожда от Висшия адвокатски съвет, на който Основният закон с нормата на чл.150, ал.5 е отредил правомощие да сезира КС на РБ с искане за обявяване на противоконституционни на закони, които се накърняват основни права и свободи на гражданите. КС до момента не се произнасял по този въпрос. Ето защо за нас в случая са налице всички предпоставки за разглеждане на искането по същество, по която и причина същото с пълно основание е било допуснато от КС.

По основателността на искането:

За Асоциацията на прокурорите в България искането на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на чл. 368, ал. 3 НПК и свързаните с нея чл. 368, ал. 2 НПК, изречение второ в частта: „на прокурора по ал. 3“ и § 8 от Преходните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на НПК (обн. ДВ, бр. 97 от 2025 г.), се явява напълно основателно по посочените в него съображения.

В тази връзка, за яснота и прецизност, първо следва се отбележи, че настоящата Глава двадесет и шеста от НПК – „Разглеждане на делото в съда по искане на обвиняемия“, в която систематично е ситуирана нормата на чл.368 от НПК, е създадена със Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс приет на 01.08.2013г. въз основа на законопроект със сигнатура 354-01-35, внесен на 02.07.2013г. Според мотивите на този законопроект, Европейският съд по правата на човека в решението по делото Димитров и Хамънов срещу България, е дал срок на българските власти за предприемане на комплекс от мерки, които да осигурят приложението и защитата на правото на разглеждане и приключване на делата в разумен срок (чл.6 от ЕКПЧОС). Съответно са приети промени в Закона за съдебната власт, с които се създава механизъм за обезщетяване на гражданите в случаите на нарушаване на правото им на разглеждане и решаване на делата в разумен срок. Касае се обаче само за предвиждане на една последваща компенсация, която не гарантира фактически разглеждането на делата в разумен срок и правото на защита в наказателното производство, а се разчита да бъдат взети мерки за своевременното и срочно разглеждане и решаване на делата по-скоро под страх за бъдещото приложение на тази процедура. За това е потърсена и предложена със проекта на Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, внесен на 02.07.2013г., нормативна рамка, която не само да репарира нарушаването на правата на страните в наказателното производство, а ефективно да ги гарантира. Предвиден е процедурен механизъм, който още изначално по време на разглеждане на делата да обезпечи своевременното им развитие и ги предпази от прекомерна продължителност във времето, като по-ефективен вариант спрямо психологическото въздействие на въведената със ЗСВ процедура за последващо обезщетение. Ето защо, е възстановен института на разглеждане на делото в съда по искане на обвиняемия със създаване възможност за обвиняемия да поиска от съответния първоинстанционен съд делото му да бъде разгледано, ако от повдигането на обвинението за тежко престъпление са изминали повече от две години, а в останалите случаи – повече от една. Компетентен решаващ орган в това производство се явява съдът, което да гарантира принципа на централното

място на съдебното производство и установяване на своеобразен съдебен контрол върху действията на прокурора.

На 04.08.2025г. от Министерски съвет е внесен Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс № 51-502-01-39. Най-общо казано, с §5 от този законопроект, се предвижда разширяване кръга на лицата имащи право да поискат ускоряване на разследването. Според мотивите на законопроекта с него се дава възможност ускоряване на досъдебното производство да може освен от обвиняемия, пострадалия и ощетеното юридическо лице, да се иска още и от наследниците на пострадалия и държавния орган, направил съобщението за извършено престъпление, касателно препоръка, залегнала във всички решения на Комитета на министрите (КМ) по изпълнение на групата дела С.З./Колеви, което е още една гаранция за правото на пострадащото лице на ефективен наказателен процес. След приемане на законопроекта на първо четене, той е обединен със също приетия на първо чете Законопроект за изменение на Наказателно-процесуалния кодекс №51-502-01-39, внесен на 03.09.2025г., в общ законопроект със сигнатура № 51-553-37-61, изготвен на основание чл.77, ал.2 от ПОДНС от Комисията по конституционни и правни въпроси.

Прави впечатление, че в общия законопроект липсва промяна спрямо първоначалната редакция на предвидените промени в чл.368 от НПК, предложени със законопроекта на Министерски съвет. Няма и постъпили предложения за промяна между двете гласувания на внесените законопроекти. Едва при второто гласуване на общият законопроект на 12.11.2025г., в рамките на пленарното заседание, от народен представител са направени предложения за редакции в законопроекта, приети веднага след това, сред които са атакуваните понастоящем от Висшия адвокатски съвет. Според тях компетентен да се произнесе по искането за ускоряване на разследването се явява не съдът, а административният ръководител на съответната прокуратура, като и, че направените искания за ускоряване на разследването по реда на чл. 368, ал. 1 към датата на влизане в сила на закона, ще се разглеждат по новия ред.

Изнесената фактология свидетелства, за пълно опорочаване на процедурата по приемане на закона. Липсата на обсъждане на две четения на приетата промяна в чл.368, ал.3 и ал.2 от НПК, както и на § 8 от Преходните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на НПК, е игнориране на предвидената в чл.88, ал.2 от КРБ процедура по приемане на законите след две обсъждания, на две гласувания. Това дава основание АПБ да счита, че е налице противоконституционност на чл. 368, ал. 3 НПК и свързаните с нея чл. 368, ал. 2 НПК, изречение второ в частта: „на прокурора по ал. 3“ и § 8 от Преходните

разпоредби на Закона за изменение и допълнение на НПК (обн. ДВ, бр. 97 от 2025г.) поради противоречие с чл.88, ал.2 от КРБ. Не става дума и само за формално нарушение на процедурата по приемане на закона, визирана в броя на гласуванията на предложенията относно приетите промени. Видно от стенограмата на проведено пленарно заседание не са изтъкнати никакви мотиви кое налага внасяне на направените промени в законопроекта. Съответно не става ясно каква е преследваната от вносителите на законопроекта цел и дали е тя общополезна, а КС в практиката си е имал възможността да подчертае, че законодателят не е свободен в действията си и законите следва да са насочени към защита на обществения интерес. Още в рамките на самото обсъждане в заседанието на НС народен представител признава, че на практика става дума „за лош законодателен процес, всъщност залата не знае какво ще гласува, с изключение може би на няколко човека. Надявам се поне те да знаят какво ще гласуват“. По тези причини приетите промени в чл.368, ал.3 и ал.2 от НПК, както и на § 8 от Преходните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на НПК се явяват противоконституционни и поради противоречие с принципа на правовата държава /чл.4, ал.1 от КРБ/, който изисква правна сигурност, яснота, разумност и предвидимост на законодателството. На тези критерии приетият без мотиви закон неминуемо няма как безспорно да отговори по изложените причини.

Правната сигурност, като основна характеристика на правовата държава, се явява накърнена и със същността на приетите промени, касателно извършената замяна на компетентният орган, който да се произнесе по искането за ускоряване на разследването. Освен, че по необясними причини тази роля вече е отредена на административния ръководител на съответната прокуратура, а не са съда, по този начин, се дава възможност за извършване на самоконтрол. Противоречи не само на правните принципи, но и на екзистенциалната логика, контролът да дава гаранция за сигурност, ако бъде извършван върху самия себе си. Вярно е, че правата и задълженията по преценка на искането са вменени на административния ръководител, а не на самия наблюдаващ прокурор, но от друга страна е налице оставяне на контрола в рамките на същата институция, чиито актове и действия се иска да бъдат обследвани, което неминуемо е от характер само по себе си да породи съмнения относно обективността при произнасяне по искането за ускоряване. Освен това, евентуално указване от страна на административния ръководител, какви действия да бъдат извършвани, ще противоречи на независимостта - основен принцип на наказателния процес по чл.10 от НПК. Според него магистратите се ръководят само и единствено от

закона. Принципът на законността произтича и от чл.117, ал.2 от КРБ, поради което следва и противоречие и с тази конституционна норма.

Налице е противоречие и с чл.5, ал. 4 от КРБ, даващ основание за приложимост нормите на определени категории международни договори, като част от вътрешното право на страната. Сред тях попада чл.6 от ЕКПЧ, според която всяко лице има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд. Тази норма безусловно въвежда изискване не само делото да бъде разгледано в разумен срок, но и от съд, а не от друг орган. В частност това се отнася и до искането за ускоряване на разследването. Тази идея именно стои и в основата на приемане /възстановяване/ през 2013г. на института по Глава двадесет и шеста от НПК. От тогава до сега липсва и каквато и да било промяна в обществените отношения или нормативната уредба, която да налага промяна в компетентния орган по тази процедура, в който смисъл въведената промяна в закона, се явява приета в ущърб на принципа на правната сигурност и предвидимост. Въвеждат се и процесуални ограничения и механизми, които реално поставят страните в неравностойно положение.

Връщайки се към централно мястото на съда в процедурата по Глава двадесет и шеста от НПК, считаме, че законодателното разрешение на чл. 368, ал. 3 НПК и свързаните с нея чл. 368, ал. 2 НПК, изречение второ в частта: „на прокурора по ал. 3“ и § 8 от Преходните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на НПК (обн. ДВ, бр. 97 от 2025 г.), се явява в разрез и с нормата на чл.117, ал.1 от КРБ. Тя урежда не само независимостта на съдебната власт, но повелява, че основен нейн носител е съдът.

КС в редица свои решения е отбелязвал това обстоятелство – напр. Решение №13 от 05.10.2021г. на КС по к.д.№12/2021г. и др. За това, когато законодателят създава процесуална конструкция, при която съдебният контрол е ограничен или формален, се засяга и независимата функция на съда да осигурява справедлив процес, в пределите на разумен срок.

Извеждането на съда от рамките на процедурата по Глава двадесет и шеста от НПК, се явява в един общ смисъл накърняване и правото на защита по чл.56 и чл.122 от КРБ. Разследването по делата от общ характер, с оглед на предвидените в НПК срокове, на практика може да продължи с години и ако искането за ускоряване на производството остане в компетенциите на административните ръководители, де факто би се ограничил достъпа до съд и до ефективен съдебен контрол. По този начин се засяга същността на правото на защита, което според трайната практика на Конституционния съд има фундаментален характер и не може да бъде ограничавано по начин, който го обезсмисля.

В заключение и по изложените съображения УС на АПБ изразява становището, че искането на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на чл. 368, ал. 3 НПК и свързаните с нея чл. 368, ал. 2 НПК, изречение второ в частта: „на прокурора по ал. 3“ и § 8 от Преходните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на НПК (обн. ДВ, бр. 97 от 2025г., е основателно.

Председател на Управителния съвет на
Асоциацията на прокурорите в България

Елиза Калнауска

